

نویسندها: دکتر علیرضا ظهور^۱، احسان موسی فرخانی^۲

بررسی آپیدمیولوژیک افسردگی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشکده بهداشت کرمان در سال ۸۰

چکیده:

افسردگی یکی از شایعترین بیماری‌های روانی‌شکی است که شیوع آن در طول عمر ۱۵-۲۵٪ می‌باشد. با توجه به عوارض متعدد افسردگی و اهمیت سلامتی قشر دانشجو و نیز شناخت عوامل مختلف موثر بر افسردگی در این قشر، این مطالعه انجام شد. این پژوهش از نوع مقطعی است که به منظور تعیین شیوع افسردگی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان، در بهار ۱۳۸۰ انجام گرفت. این مطالعه به صورت سرشماری در کلیه دانشجویان دانشکده بهداشت کرمان با استفاده از پرسشنامه استاندارد شده Beck انجام شد. مجموعاً ۲۴۶ نفر از دانشجویان (۸۰٪ کل دانشجویان دانشکده) در تکمیل پرسشنامه همکاری نمودند.

نتایج بدست آمده نشان داد که از کل افراد مورد مطالعه ۶۱ درصد واحد در درجات مختلف افسردگی بودند. حدود ۲۲ درصد افسردگی مرزی، ۱۵ درصد افسردگی خفیف، ۱۷ درصد افسردگی متوسط، ۵ درصد افسردگی شدید و ۲ درصد افسردگی خیلی شدید داشتند. در این مطالعه میزان افسردگی با سن دانشجو، جنس، وضعیت تأهل، محل سکونت، منبع درآمد دانشجو، حیات والدین، تحصیلات پدر، دوره تحصیلی و ترم تحصیلی رابطه معنی‌داری نداشت. در حالی که میزان افسردگی با شغل مادر، رشته تحصیلی، سال ورودی، رضایتمندی از رشته تحصیلی، آینده شغلی، وضعیت فرد از نظر داشتن بیماری مزمن و ناراحتی‌های روحی همبستگی معنی‌داری داشت، اما در آزمون آماری رگرسیون مرحله‌ای شغل مادر، رشته تحصیلی، رضایتمندی از رشته تحصیلی به عنوان پیشگوی افسردگی معنی‌دار نبودند، ولی وضعیت روحی فرد، امید نسبت به آینده شغلی، وضعیت جسمی فرد از نظر بیماری مزمن و مقطع تحصیلی به عنوان پیشگوی مناسب افسردگی در دانشجویان معنی‌دار بودند.

لغات کلیدی: افسردگی، دانشجو، اپیدمیولوژی

مقدمه:

مطالعات بسیار زیادی در مورد افسردگی انجام شده است.

جدول شماره ۱ خلاصه هفده مقاله پژوهشی در زمینه

افسردگی در کشور را نشان می‌دهد.

تعدادی از مطالعات نشان داده است که بین سالات

تحصیلی دانشجویان با میزان افسردگی همبستگی مشبت

وجود دارد بطوریکه هر چه از سال ورود دانشجویان به

دانشگاه می‌گذرد، افسردگی بیشتر شده است (۷،۶،۵).

این مطالعه جهت بررسی عوامل احتمالی مرتبط با

افسردگی در دانشجویان مانند سن، جنس، وضعیت تأهل،

محل سکونت، منبع درآمد، در قید حیات بودن والدین،

تحصیلات پدر، رشته تحصیلی، دوره تحصیلی (شبانه یا

روزانه)، سال ورودی (مقطع تحصیلی)، رضایتمندی از رشته

تحصیلی، امید به آینده شغلی، وضعیت فرد از نظر

افسردگی یکی از شایعترین بیماری‌های روانی‌شکی است

(۱). شیوع آن در طول عمر ۱۵٪ است که در زنان به ۲۵٪

هم می‌رسد (۲). افراد مبتلا به افسردگی دچار علائم

متعددی از قبیل خلق افسرده، فقدان علاقه و لذت و

خودکشی می‌شوند (۳). چون دانشجویان هر کشور منضمن

سازندگی و بالندگی فردای آن دیاراند و سلامت جسمی و

روحی تک تک آنان مشا اثربیار مهمی در آینده آن کشور

دارد، و با توجه به عوارض متعددی که افسردگی در پی دارد،

لزوم تحقیق در مورد افسردگی و شناخت عوامل مرتبط با آن

در جامعه کنونی ما بیشتر احساس می‌گردد. مطالعات انجام

شده در گروههای دانشجویی نیز دامنه بالایی از اختلال

افسردگی را نشان می‌دهد، به طوری که گاهی حدود دو سوم

دانشجویان از بعضی نشانه‌های افسردگی رنج می‌برند (۴).

^۱ استادیار دانشگاه علوم پزشکی ایران^۲ کارشناس بهداشت دانشگاه علوم پزشکی ایران

معنی دار آماری با افسرده‌گی نشان می‌دهد. بطوریکه افسرده‌گی در بین فرزندان با مادر شاغل بیشتر به چشم می‌خورد. رشته تحصیلی حدود ۱۷٪ دانشجویان بهداشت عمومی، ۲۱٪ بهداشت حرفة‌ای، ۳۲٪ بهداشت محیط، ۱۶٪ بهداشت خانواده و ۱۴٪ مبارزه با بیماریها بوده است.

وضعیت افسرده‌گی دانشجویان رشته‌های مختلف در جدول شماره ۲ آمده است. همانطور که در این جدول نشان داده شده است، تفاوت معنی داری در نمرات افسرده‌گی در بین دانشجویان رشته‌های مختلف بهداشتی مشاهده می‌گردد. مثلاً حدود ۴۸٪ دانشجویان رشته مبارزه با بیماری‌ها دارای درجاتی از افسرده‌گی بودند در حالیکه این درصد برای دانشجویان رشته بهداشت عمومی تنها ۲۸٪ بوده است. ضمناً تفاوت معنی داری بین افسرده‌گی دانشجویان در دو مقطع تحصیلی کاردانی و کارشناسی مشاهده می‌گردد بطوریکه ۳۰٪ دانشجویان مقطع کارشناسی دارای درجاتی از افسرده‌گی بودند، در حالی که این درصد برای دانشجویان کاردانی ۴۵٪ بوده است.

نکته قابل توجه آنکه در بین دانشجویان (کاردانی و کارشناسی) همستگی مثبتی بین طول تحصیل دانشجویان باشد افسرده‌گی وجود دارد، بطوریکه ۳۳٪ از دانشجویان ترم اول، ۳۶٪ از دانشجویان ترم دوم، ۴۵٪ از دانشجویان ترم سوم و ۴۶٪ از دانشجویان ترم چهارم افسرده بوده‌اند. در پاسخ به سؤال «میزان رضایت شما از رشته تحصیلی تان چقدر است؟» نتایج نشان داد که حدود ۲۱٪ افرادی که از رشته تحصیلی خود رضایت داشته‌اند دارای درجاتی از افسرده‌گی بودند درحالیکه این درصد برای افرادی که ناراضی بوده‌اند حدود ۴۸٪ بوده است. در پاسخ به سؤال «نسبت به آینده شغلی خود چه احساسی دارید؟» نتایج نشان داد که حدود ۵۱٪ دانشجویانی که نسبت به آینده شغلی خود نامید بوده‌اند دارای شدتی از افسرده‌گی بوده، در حالیکه این درصد برای دانشجویان امیدوار تنها ۲۹٪ بوده است، به عبارت دیگر نتایج نشان داد که یک همبستگی منفی بین رضایت از رشته تحصیلی و همچنین امید به آینده شغلی با میزان افسرده‌گی دانشجویان وجود دارد.

بیماری‌های مزمن و ناراحتی‌های روانی و روحی و مقابله نتایج آن با سایر مطالعات، انجام شده است.

روش مطالعه:

این مطالعه یک بررسی از نوع مقطعی (Cross-Sectional) می‌باشد. که در بهار ۱۳۸۰ در دانشکده بهداشت کرمان انجام شد. روش نمونه‌گیری سرشماری (Sensus) بود، حدود ۸۰٪ دانشجویان (۳۴۶ نفر) در این پژوهش همکاری نمودند. ابزارگردآوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای مشتمل بر دو بخش بود. بخش اول پرسشنامه حاوی ۲۱ سؤال مربوط به خصوصیات دموگرافیکی افراد تحت بررسی و همچنین متغیرهای احتمالاً مرتبط با افسرده‌گی بود. بخش دوم پرسشنامه ۲۱ سؤال مربوط به سنجش افسرده‌گی beck بود. این پرسشنامه با حساسیت ۶۸٪ و ویژگی ۸۸٪ در مطالعات ایدمیولوژیک افسرده‌گی به طور گسترده بکار گرفته می‌شود (۲).

برای جمع‌آوری داده‌ها پژوهشگران به تمام کلاس‌های دروس مختلف دانشکده مراجعه کردند. در مواردی که تعدادی از دانشجویان در کلاس‌ها غایب بودند با مراجعات متعدد امکان دسترسی به آنان میسر گردید. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط دانشجویان، اطلاعات حاصله استخراج و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت، لازم به ذکر است که در بخش سنجش نگرش مطالعه از مقیاس لیکرت استفاده شده است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها پس از ورود داده‌ها به رایانه، توسط نرمافزار آماری SPSS Win و از طریق آزمون χ^2 آنالیز انجام گرفت.

نتایج:

حدود ۶۳٪ دانشجویان مؤنث و بقیه مذکور بودند. میانگین سنی افراد تحت بررسی ۲۱ سال ($SD=2.98$)، حدود ۹۲٪ دانشجویان مجرد و بقیه متاهل بودند. حدود ۴۲٪ کرمانی و ۵۸٪ ساکن پیشه استان‌های کشور بودند. تنها حدود ۶٪ دانشجویان استقلال مالی داشتند و بقیه برای تأمین هزینه زندگی از والدین خود کمک می‌گرفتند. از بین خصوصیات دموگرافیکی دانشجویان تحت بررسی، تنها شغل مادر ارتباط

جدول شماره (۱) : خلاصه تعدادی از مقالات پژوهشی در زمینه افسردگی در کشور

نام حقوق	سال	جمعیت آماری	روش تشخیص	نتیجه گیری و بحث
جمهوری اسلامی و همکاران	۱۳۷۶	دانشجویان پژوهشکی کرمان(۲۲۸)	تست بک	میگرن(۱۷/۲٪) و افسردگی(۲۳/۵٪) بوده و حساساً سردد منگرسی و افسردگی در دانشجویان عالیاً همراه با همدیگر مشاهده شده
جمهوری و بهلول	۱۳۷۶	برسازاری بیمارستانهای داشگاه اصفهان(۹۳)	تست بک	افسردگی شدید(۰/۸٪) و متوسط(۱۶/۴٪) بوده و حساساً ساری در محرومی، مؤشها و شاغل بیشتر بوده است.
شهرآزادی و سلامی	۱۳۷۶	روجهای نایارو مراجعه کننده به مرکز نایاروی بزرگ(۴۰)	تست بک	افسردگی خفیف(۱۷٪)، متوسط(۱۱٪) و شدید(۲٪) بوده . حساساً باردارها بیشتر از گروههای دیگر افسردگی داشته اند
فروغشان و همکاران	۱۳۷۶	دانشجویان پژوهشکی بندر عباس(۲۷)	تست بک	افسردگی خفیف(۲۶/۳٪)، متوسط(۱۰/۴٪) و شدید(۷/۷٪) بوده خماماً متأهل، افراد با پیماری مزمن و سایر اختلالات روانی بیشتر از سایر گروهها افسردگی داشته اند
ممتدی و همکاران	۱۳۷۵	دانشجویان وودی ۱۳۷۵ کرمان(۲۸۷)	SCI-90-R	افسردگی(۲۵/۲٪) بوده و حساساً اختلالات در پسران بیش از دختران بوده است.
سیدی و نقده	۱۳۷۵	بیماران MI بسته تری در CCU بیمارستان کاشان(۱۰۰)	تست بک	افسردگی خفیف(۲۸٪) و متوسط(۷/۸٪) بوده و حساساً افسردگی بسیار شایع نبوده است.
جواهری	۱۳۷۶	دانش آموzan سال چهارم بیمارستانهای یک و دانش آنوس(۳۷)	تست بک و یک و دانش آنوس	افسردگی(۷/۹٪) بوده و حساساً دختران بیش از پسران افسرده بوده اند.
باروق و همکاران	۱۳۷۷	دانشجویان پرسنلی داشگاه پژوهشکی تهران(۳۷)	تست بک	افسردگی خفیف(۷/۰٪) و متوسط(۷/۲٪) و حساساً برنامه کارآموزی در عرصه تابعی در میزان افسردگی نداشته است.
فرهادی و امینی	۱۳۷۷	دانشجویان داشگاه علوم پژوهشکی لرستان(۱۷۳)	بروشنامه MMPI	افسردگی متوسط(۶/۸٪) شدید(۲٪) بوده و حساساً در پسرها بالاتر از دختران بوده.
موسی و همکاران	۱۳۷۷	دانش آموzan بیمارستانی بندر عباس(۶۰)	تست بک	افسردگی خفیف(۵٪) و متوسط(۴/۹٪) و شدید(۱/۳٪) بوده و حساساً بین مصرف شیر شک با شیر مادر در کودکی و رته تولد با افسردگی ارتباطی وجود نداشته.
حسنی تیزآزاد و همکاران	۱۳۷۸	دانشجویان داشگاههای سرووال(۱۱۴۲)	تست بک	افسردگی(۲۹/۲٪) بوده و حساساً عدم رضایت از رسته، تگرانتی از اینده شغلی، نوع رشته تحصیل بر افسردگی تابردانسته.
پاشا	۱۳۷۸	زنان نازا مراجعه کننده به مرکز الزهرا بابل(۲۱۰)	بروشنامه هساملیتون و هساملیتون و	افسردگی خفیف(۲۲/۶٪)، متوسط(۲۲/۲٪) و شدید(۴/۸٪) بوده و حساساً بین زیستگاهی فردی در زنان نازا افسرده با غیر افسرده متفاوت بوده است.
خبرگزاری آزادی و محمدی	۱۳۷۸	مردم شهر کامیاران(۱۴۰۱)	تست بک	افسردگی خفیف(۰/۳٪)، متوسط(۲۲/۶٪) و شدید(۱۶/۷٪) بوده و حساساً افراد بیکار و مؤثت بیشترین افسردگی را داشته اند
بروچی و نوابی نژاد	۱۳۷۸	دانش آموزان بیمارستانهای اصفهان(۳۷)	بروشنامه تعلق والدین و	افسردگی(۱۷/۱٪) بوده و حساساً تعلق والدین با افسردگی رابطه معکوس داشته است.
حلوانی و همکاران		کارکنان شنگ معدن ایران(۳۷۲)	تست بک	خفیف(۰/۲٪)، متوسط(۱۲/۹٪) و شدید(۳/۶٪) بوده و شغل با افسردگی ارتباط داشته است.
غفاری نژاد		بیماران بستری در بیمارستان علوم پژوهشکی کرمان(۵۰۸)	تست بک	خفیف(۰/۹٪)، متوسط(۲۲/۴٪) و شدید(۰/۹٪) بوده است و مجردها، مخلفه ها و بیوه ها بیشتر از سایرین افسرده داشته اند
زهرایی و همکاران		خانمهای مراجعه کننده به مرکز ادبیر	بروشنامه ادبیر	افسردگی(۰/۳٪) بوده و حساساً بین بارداری و افسردگی ارتباط بسیار قوی وجود داشته است.

جدول شماره ۲: توزیع نمرات افسرده‌گی دانشجویان با توجه به وضعیت تحصیلی آنان در دانشجویان دانشکده بهداشت کرمان

در سال ۸۰

نمره افسرده‌گی وضعیت تحصیلی	سالمند	مرزی (۱۰-۱۵)	خفیف (۱۶-۲۰)	متوسط (۲۱-۳۰)	شدید (۳۱+)	آزمون آماری
P=0.01	۲۲ (۵۲)	۱۱ (۱۸)	۸ (۱۴)	۷ (۱۲)	۲ (۳)	۲ (۳)
	۳۴ (۴۶)	۱۷ (۲۳)	۱۰ (۱۴)	۱۰ (۱۳)	۳ (۴)	۳ (۴)
	۲۲ (۲۹)	۲۳ (۲۱)	۱۵ (۱۶)	۲۰ (۲۸)	۹ (۸)	۹ (۸)
	۲۴ (۴۲)	۱۴ (۲۵)	۶ (۱۱)	۷ (۱۳)	۴ (۷)	۴ (۷)
	۱۳ (۲۷)	۱۲ (۲۵)	۱۲ (۲۵)	۷ (۱۵)	۴ (۸)	۴ (۸)
P>0.05	۹۰ (۴۱)	۵۰ (۲۲)	۲۳ (۱۶)	۲۶ (۱۶)	۱۲ (۶)	۱۲ (۶)
	۴۵ (۳۶)	۲۷ (۲۲)	۱۸ (۱۴)	۲۵ (۲۰)	۱۰ (۸)	۱۰ (۸)
P=0.003	۶۴ (۳۲)	۴۵ (۲۳)	۳۶ (۱۸)	۴۰ (۲۰)	۱۴ (۷)	۱۴ (۷)
	۷۱ (۴۸)	۳۲ (۲۲)	۱۵ (۱۰)	۲۱ (۱۴)	۸ (۶)	۸ (۶)
P=0.04	۷۸	۵۰ (۳۸)	۲۱ (۱۶)	۳۱ (۲۲)	۱۲ (۹)	۱۲ (۹)
	۷۹	۸۵ (۴۰)	۵۶ (۲۶)	۳۰ (۱۴)	۱۰ (۵)	۱۰ (۵)
P>0.05	۱	۴۵ (۴۶)	۲۱ (۲۲)	۱۳ (۱۳)	۱۵ (۱۵)	۴ (۴)
	۲	۴۰ (۳۵)	۳۴ (۲۹)	۲۰ (۱۷)	۱۶ (۱۴)	۶ (۵)
	۳	۲۸ (۳۷)	۱۳ (۱۷)	۱۱ (۱۵)	۱۳ (۱۷)	۱۰ (۱۴)
	۴	۲۲ (۳۹)	۹ (۱۶)	۷ (۱۲)	۱۷ (۲۰)	۲ (۳)
	۶					

بحث:

این پژوهش به صورت مقطعی و با هدف کلی تعیین مهمترین عوامل مرتبط با افسرده‌گی در دانشجویان دانشکده بهداشت کرمان، در بهار سال تحصیلی ۱۳۸۰ انجام پذیرفت. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که، حدود ۶۱٪ از کل افراد مورد بررسی واحد درجات مختلفی از افسرده‌گی بوده‌اند. متأسفانه این درصد نسبت به نتایج اخذ شده از سایر تحقیقات انجام شده در دانشگاه‌های مختلف کشور بالاتر می‌باشد.

بخشی از تفاوت نتایج این پژوهش با سایر پژوهش‌های ذکر شده در جدول شماره ۱ را می‌توان احتمالاً مربوط به تفاوت در اینزار پژوهش، جامعه پژوهش، طبقه‌بندی افراد از نظر شدت بیماری، وضعیت اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی افراد تحت بررسی دانست.

در این پژوهش بین شیوع افسرده‌گی و جنسیت رابطه معنی‌داری وجود نداشت. در حالیکه در برخی از مطالعات میزان افسرده‌گی در زنان بیش از مردان (۱۱، ۹، ۱۰، ۳، ۸) و در برخی دیگر میزان افسرده‌گی مردان بیش از زنان بوده است

حدود ۱۷٪ (۶۰ نفر از ۳۴۶ نفر) از دانشجویان اظهار داشته‌اند که حداقل از یک بیماری جسمی مزمن رنج می‌برند. نتایج نشان داد که ۵۷٪ این دانشجویان درای درجه‌ی از افسرده‌گی بوده‌اند در حالیکه این درصد برای سایر دانشجویان تنها ۳۵٪ بوده است.

در پایان از آزمون رگرسیون چندگانه به منظور مشخص نمودن عوامل پیشگویی کننده افسرده‌گی، از بین متغیرهایی که ارتباط آنها با افسرده‌گی قبلاً توسط آزمون‌های آماری نشان داده شده بود (شامل: شغل مادر، رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی، سال ورودی، رضایتمندی از رشته تحصیلی، آینده شغلی، وضعیت فرد از نظر داشتن بیماری مزمن و ناراحتی‌های روحی) استفاده گردید که در آزمون آماری رگرسیون مرحله‌ای، چهار متغیر وضعیت روحی فرد، امید مزمن و مقطع تحصیلی به عنوان پیشگوی مناسب افسرده‌گی در دانشجویان معنی‌دار بودند.

- ۳- خبرآبادی غلامرضا، محمدی سوسن، بررسی اپیدمیولوژیک افسردگی در شهر کامیاران. مجله دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سال چهارم، شماره پانزدهم، بهار ۱۳۷۹.
- ۴- آزاد ح. آسیب شناسی روانی، جلد اول، انتشارات بعثت، ۱۳۷۷.
- ۵- مقدم اکبر، عفواری نژاد علیرضا، بهرامپور بابک. بررسی شیوه میگرن و افسردگی و رابطه آنها با یکدیگر در دانشجویان پزشکی کرمان. مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان، دوره چهارم، شماره ۲، ۱۳۷۶.
- ۶- فرهادی علی، امینی فربیا، شیوه اضطراب و افسردگی و تأثیر آنها بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان. فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی لرستان، تابستان ۱۳۷۸.
- ۷- بروجونی علی، نوابی نژاد شکوه. بررسی وضعیت تعلق والدینی و ارتبا آن با میزان افسردگی دانش آموzan نوجوان. مجله داشکده پرستاری و مامانی اصفهان، شماره ۱۱، ۱۳۷۸.
- ۸- صتمتی سید هادی، نیکیان بدا...، تازری هادی. تعیین میزان شیوه اختلالات روانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان. مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان، دوره ششم، شماره ۳، ۱۳۷۸.
- ۹- ماروق نسرین، نیسانک تاهید، یوسفی فرزانه، مهران عباس. بررسی مقایسه ای افسردگی دانشجویان پرستاری کار آموز در عرصه در دانشکده پرستاری و مامانی تهران. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۱۳۷۷.
- ۱۰- غفاری نژاد علیرضا، (شیوه افسردگی در بیماران ستری در بیک بیمارستان عمومی) مجله داشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، سال هشتم، شماره ۳۱، پائیز و زمستان ۱۳۷۸.
- ۱۱- تصیری محمود، بهلول مژگان، (بررسی شدت افسردگی پرستاران شاغل در بیمارستانهای آموزشی و مریبان پرستاری داشکده علوم پزشکی اصفهان) مجله علمی داشکده پرستاری و مامانی، شماره ۱۲، ۱۳۷۴.
- ۱۲- احمدی سید احمد. بررسی برآکندگی افسردگی در دانشجویان دانشگاه اصفهان. نشریه پژوهشی دانشگاه اصفهان. بهار ۱۳۶۶.
- ۱۳- حسینی نژاد محمد تقی، حکاک حمید رضا مؤبدی زهر. بررسی عوامل مؤثر بر افسردگی در دانشجویان دانشگاههای سوزوار. مجله علمی فرهنگی کمیته تحقیقات دانشجویان، داشکده علوم پزشکی سبزوار، سال پنجم، شماره ۳ و ۴، زمستان ۱۳۷۸.

(۱۲،۵). این تفاوت احتمالاً علت اختلاف جامعه آماری در پژوهش‌های مذکور بوده است.

در این پژوهش همچنین بین تأهل و افسردگی رابطه معنی‌داری بدست نیامد در حالیکه در تعدادی از مطالعات میزان افسردگی در مجردها بیش از متأهله‌نی گزارش شده (۱۳،۲۰،۳) که شاید علت این تفاوت تعداد کم افراد تأهل (۲۸ نفر) در این پژوهش باشد. علی‌غم اینکه در این پژوهش بین محل سکونت و افسردگی رابطه معنی‌داری مشاهده نشده است، ولی میزان افسردگی دانشجویان کرمانی در مقایسه با دانشجویان غیرکرمانی بیشتر بود. وجود شرایط فرهنگی و اجتماعی خاص در منطقه، شرایط اقلیمی و کویری بودن منطقه، شیوه بیشتر اعتیاد در والدین و وضعیت اقتصادی خانواده‌های کرمانی شاید از عوامل مرتبط با این تفاوت باشد.

نتایج بررسی نشان داد که یک همبستگی مثبت بین طول تحصیلی دانشجویان با افسردگی وجود دارد. شاید مشکلاتی نظری مسائل مالی و سنتگینی دروس، نگرانی‌های مربوط به آینده از قبیل نگرانی در رابطه با پیدا کردن شغل، نگرانی در رابطه با ازدواج، استرس‌های ناشی از قبولی در مقاطع تحصیلی بالاتر، ترس از مشروطی و دوری از خانواده در بروز افسردگی تأثیر گذار باشد.

نتایج همچنین نشان داد که حدود ۳۱٪ افرادی که از رشته تحصیلی خود رضایت داشته‌اند دارای شدتی از افسردگی بوده در حالیکه این درصد برای افرادی که ناراضی بوده‌اند حدود ۴۸٪ بوده است. در مطالعه حسینی نژاد (۱۳۷۷) بین میزان افسردگی و رشته تحصیلی نیز همبستگی مشاهده شد، در حالیکه در پژوهش فرهادی (۱۳۷۷) ارتباطی بین این دو متغیر دیده نشده است.

منابع:

- ۱- کریمی طاری کوشیار. درمان افسردگی. انتشارات نسل نوآندیش، ۱۳۷۸.
- ۲- خروغان مهشید، امامی حبیب، فرکوش بهرام، پرتو اذربایک. بررسی اپیدمیولوژیک افسردگی در دانشجویان پزشکی (مجله علمی طب و توانبخشی. سال اول، شماره ۱، ۱۳۷۹)